

FONDI I SIGURIMIT PENSIONAL DHE INVALIDOR I MAQEDONISË
SEKTORI PËR ÇËSHTJE FINANCIARE
- NJËSIA AKTUARE -

RAPORTI AKTUAR (version i shkurtër)

.....
PËR SISTEMIN PENSIONAL NË REPUBLIKËN E
MAQEDONISË ME PROJEKSIONE AKTUARE

Shkup, Nëntor 2014

Raport për sistemin pensional në Republikën e Maqedonisë me projeksione aktuale – version i shkurtër

Hyrje

Ky është një version i shkurtër i Raportit vjetor me projeksione aktuale i Njesisë aktuale të Fondit të sigurimit pensional dhe invalidor të Maqedonisë për vitin 2013. Njësia me ndihmën e modelit aktuar, siguron projeksione afatshkurtë dhe afatgjatë të të hyrave dhe të dalave të Fondit në bazë të supozimeve ekonomike dhe demografike të trendeve të zhvilluara dhe varijacionet e tyre në varësi të supozimeve të ndryshme për politikën e pensioneve. Projektionet aktuale shfrytëzohen për përkrahjen e reformave pensionale të cilat zbatohen nga ana e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale dhe Fondit të SPIM-së, përforcimin e kapacitetit për zhvillimin e politikës së pensioneve dhe për punën aktuale të Fondit të SPIM-së.

Raporti përmban 5 kapituj dhe fillon me strukturën e sistemit pensional në Republikën e Maqedonisë, pastaj vazhdon me një përshkrim të shkurtër të sistemit pensional maqedonas, gjendjen aktuale financiare të Fondit si dhe projeksionet për gjendjen e ardhshme financiare të Fondit. Pjesa më qenësore e raportit është kreu i katërt i cili i përmban projeksionet aktuale mbi gjendjet e ardhshme në sistemin pensional. Analiza e shpenzimeve tranzitive ka rëndësi të veçantë në kreun në fjalë. Kreu i fundit paraqet përshkrimin dhe një informacion të shkurtër mbi aktivitetet e Njesisë aktuale në disa vitet e fundit.

Struktura e sistemit pensional të Maqedonisë

Strukturën e sistemit pensional maqedonas mund ta definojmë në këtë mënyrë:

** sigurim i detyrueshëm pensional dhe invalidor në bazë të solidarizimit të gjeneratave*

(shtylla e parë) i organizuar në bazë të principit financiar aktual (pay-as-you-go) me pensione të definuara, që e paraqet sistemin e deritanishëm me racionalizim të kryer. Ky lloj i sigurimit do të sigurojë realizimin e të drejtës së sigurimit pensional dhe invalidor në rast të pleqërisë, invaliditetit dhe vdekjes, që do të thotë se, do të paguhet një pjesë nga pensioni i pleqërisë, pensionit invalidor dhe pensionit familjar si dhe vlera më e ulët e pensionit.

- *sigurimi i detyrueshëm pensional me financim kapital (shtylla e dytë).* Me këtë sigurim do të sigurohet realizimi i të drejtës së sigurimit pensional në rast të pleqërisë, përkatësisht do të paguhet pjesa e mbetur nga pensioni i pleqërisë. Kjo

mënyrë e sigurimit bazohet në parimin e mbledhjes së mjeteve nëpërmjet pagesës së kontributeve në llogari individuale (personale), të cilat mjete më tutje investohen dhe së bashku me përfitimin akumulohen në llogaritë. Pas pensionimit do të merren mjetet e akumuluar nëpërmjet anuitetit (arkëtim vjetor) ose tërheqjeve të programuara.

- *sigurimi pensional vullnetar me financim kapital (shtylla e tretë)* në të cilin mund të përfshihen të gjithë personat të cilët dëshirojnë të sigurojnë një vëllim më të lartë të sigurimit material nga sigurimi i detyrueshëm si dhe të gjithë qytetarët të cilët nuk janë përfshirë në sigurimin e detyrueshëm.

Përshkrim i shkurtër i sistemit pensional të Maqedonisë

Të drejtat që rrjedhin nga sigurimi pensional dhe invalidor janë:

- *E drejta e pensionit të pleqërisë* (I siguruari arrin të drejtën e pensionit të pleqërisë në moshën 64 vjeçe për burrë dhe 62 vjeç për grua me më së paku me 15 vjet stazh pensional)
- *E drejta e pensionit invalidor* (I siguruari të i cili do të shkaktohet paaftësi e përgjithshme për punë si dhe i siguruari me aftësi të ngelur për punë i cili për shkak arritjes të një moshe të caktuar nuk mund që me rehabilitim profesional të aftësohet për të kryer ndonjë punë tjetër përkatëse, arrin të drejtën e pensionit invalidor në bazë të dy kushteve të dhëna).
- *E drejta e pensionit familjar* (Pension familjar mund të realizojnë anëtarët e familjes të të siguruarit të ndjerë: bashkëshorti/ja, fëmijët dhe prindërit që i ka ushqyer i siguruari nën kushtet e përcaktuara me ligj).
- *Rehabilitim profesional*
- *E drejta e kompensimit në të holla për dëmtim fizik*
- *E drejta e shumës më të ulët të pensionit*

Gjendja financiare aktuale e Fondit të SPIM-së (viti 2013)

Puna financiare e Fondit të SPIM-së gjatë vitit 2013 zhvillohej në mbështetje me politikën e parashikuar makroekonomike të Republikës së Maqedonisë për vitin 2013 dhe mjetet e planifikuara me Buxhetin e Fondit.

Fondi gjatë këtij viti realizoi gjithsej të hyra në shumë prej 51.070,23 milion denarë dhe gjithsej të dala në shumë prej 50.854,76 milion denarë, përkatësisht tepricë të të hyrave mbi të dalat në shumë prej 215,47 milion denarë. Kjo tepricë e mjeteve është transferuar në vitin 2014.

Gjithsej të hyrat në krahasim me vitin 2012 janë më të larta për 10,1%, ndërsa të dalat për 10% dhe në krahasim me mjetet e planifikuara edhe të hyrat por edhe të dalat janë në nivel të mjeteve të planifikuara me Buxhetin e Fondit për vitin 2013.

Me të hyrat e realizuara nga kontributet dhe mjetet nga Buxheti i Vendit si dhe nga të hyrat e tjera, Fondi në vitin 2013 rregullisht ka kryer pagesën e pensioneve në periudhën e caktuar, në javën e parë të muajit për muajin praparak duke shfrytëzuar hua nga Buxheti i Vendit, të cilën rregullisht e kthente pas pagesës së pensioneve dhe akumulimit të mjeteve nga të hyrat.

Në vitin 2013 është kryer harmonizim i rregullt i pensioneve në mbështetje me dispozitat ligjore, edhe atë: 1,15% prej 1 janarit harmonizim plotësues prej 5%, përkatësisht në shumë nominale prej 550 denarë nga muaji shkurt për të gjithë shfrytëzuesit e pensionit të cilët të drejtën e kanë realizuar në shkurt të vitit 2013 dhe 0,75% prej 1 korrikut të vitit 2013.

Të dhëna statistikore më të rëndësishme nga zbatimi i sigurimit pensional dhe Invalidor, me gjendje në vitin 2013

Në vitin 2013 Fondi realizoi gjithsej të hyra në shumë prej 51.070,23 milion denarë dhe gjithsej të dala në shumë prej 50.854,76 milion denarë, përkatësisht realizoi tepriçë të të hyrave prej 215,47 milion denarë të cilat janë transferuar në vitin 2014. Struktura e të hyrave dhe të dalave është paraqitur në dy grafikonet vijuese:

Gjithsej numri i shfrytëzuesve të pensionit në fund të vitit 2013 arrinte 291.821 nga të cilët 42.741 shfrytëzues të pensionit invalidor me pension mesatar prej 10.597 denarë; 77.011 shfrytëzues të pensionit familjar me pension mesatar prej 9.270 denarë dhe 169.362 shfrytëzues të pensionit të pleqërisë me pension mesatar prej 13.287 denarë. Përveç këtyre shfrytëzuesve ka edhe 1.827 shfrytëzues të pensioneve minimale bujqësore dhe 880 shfrytëzues të pensioneve ushtarake, me çka gjithsej numri i shfrytëzuesve të pensionit arrin numrin prej 291.821 shfrytëzues.

Gjithsej numri i shfrytëzuesve të pensionit (së bashku me pensionet minimale bujqësore dhe pensionet ushtarake) në vitin 2013 në krahasim me numrin e shfrytëzuesve të pensionit në vitin 2012 është më i madh për 6.410 shfrytëzues apo për 2,2%.

Krahasimi i pensionit mesatar (i paguar në dhjetor të vitit 2013 në shumë prej 11.845 denarë) dhe gjithsej paga mesatare në Vend për periudhën e njëjtë prej 21.500 denarë arrin 55,0%.

Harmonizimi i pensioneve në vitin 2013 është kryer në mbështetje me dispozitat aktuale edhe atë: 1,15% prej 1 janarit harmonizim plotësues prej 5%, përkatësisht në shumë nominale prej 550 denarë nga muaji shkurt për të gjithë shfrytëzuesit e pensionit të cilët të drejtën e kanë arritur në shkurt të vitit 2013 dhe 0,75% prej 1 korrikut të vitit 2013.

Projeksione aktuale për gjendjen e ardhshme financiare të sistemit pensional

Një nga instrumentet e planifikimit të politikës së pensioneve janë modelet aktuale me të cilët bëhen projeksione mbi gjendjet në sistemin pensional në bazë të parametrave të supozuara demografike dhe ekonomike dhe supozimeve të ndryshme të politikës së pensioneve. Periudha prej 80 viteve shfrytëzohet për vlerësimin e gjendjes financiare të Fondit si dhe për parametrat tjerë të rëndësishëm për fushën pensionale.

Të ardhurat dhe të dalat e ardhshme të Fondit varen nga shumë faktorë demografik dhe ekonomik, siç janë mortaliteti, fertiliteti, invaliditeti, fuqia punëtore, papunësia, rrogat mesatare, inflacioni etj.

Me qëllim të projektimit të këtyre parametrave Njësia aktuale në bazë të të dhënave të Fondit të SPIM-së, Ministrisë së Financave dhe Entit Shtetëror për Statistikë si dhe në bazë të analizave të deritanishme dhe hetimeve përgatit supozime. Projektionet që janë rezultat i supozimeve tregojnë se çfarë do të ndodhte në të ardhmen po qe se realizohen supozimet e dhëna ekonomike dhe demografike.

Për shkak periudhës së gjatë të projektit (80 vjet) krijohen tre grupe të supozimeve: optimiste, bazike dhe pesimiste. Terminet për supozime optimiste, bazike dhe pesimiste shikohen nga aspekti i Fondit, përkatësisht optimiste don të thotë shpenzime të ulëta për Fondin, përderisa pesimiste don të thotë shpenzime të larta për Fondin. Në supozimet bazike merren të dhënat nga indikatorët makroekonomik nga Ministria e Financave përderisa supozimet optimiste dhe pesimiste krijohen në

bazë të supozimeve bazike. Rezultatet optimiste dhe pesimiste i përfaqësojnë kufinj të lëvizjeve të ardhshme të parametrevë të sistemit pensional në Republikën e Maqedonisë.

Me modelin aktuar projektohen madhësia dhe struktura e popullsisë, numri i të siguruarve dhe pensionistëve, lëvizja e kontributeve nga pagat dhe pensionet si dhe madhësi tjera relevante që janë të rëndësishme së madhe për punën e Fondit. Në modelin aktuar për shkak ndjekjes më të lehtë të rezultateve, të njëjtat janë dhënë në krahasim me BPV (bruto prodhimi vendor) për shkak ndikimit të inflacionit dhe vështirësive me qëllim që të krahasohet vlera nominale e denarit gjatë periudhave të ndryshme.

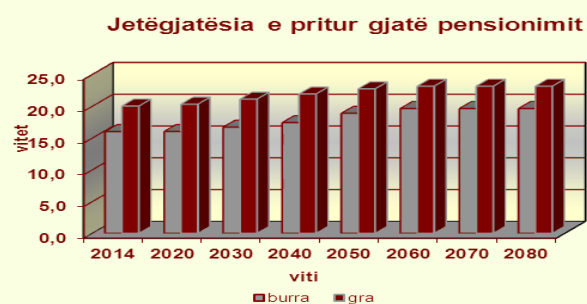
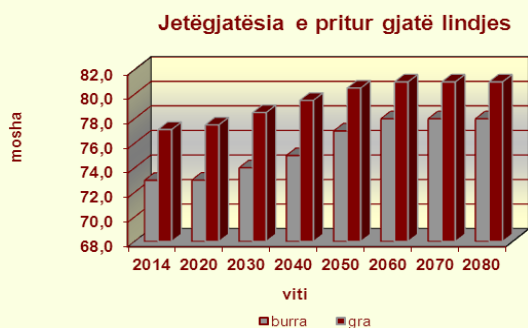
Pikë fillestare për simulimin e skenarit me modelin janë të dhënat të cilat e përshkruajnë gjendjen e tanishme të sistemit pensional (pensionistë sipas moshës, gjinisë dhe llojit të pensionit, pensioni mesatar, të siguruarit sipas moshës dhe gjinisë e të tjerë si dhe të dhënat kryesore makroekonomike dhe demografike – shkalla e fertilitetit dhe mortalitetit).

- Parashikime demografike

Supozime themelore demografike të rëndësishme për sistemin pensional janë supozimet për shkallën e fertilitetit dhe jetëgjatësinë e pritur.

Shkalla e fertilitetit në të trija skenaret lëviz nga 1,9 deri më 2,10 në afat të gjatë (periudhë projektuese prej 70 viteve), përdorësi shkalla e domosdoshme e fertilitetit për popullatë stabile në afat më të gjatë duhet të arrijë 2,1.

Pasqyrim i jetëgjatësisë së pritur gjatë lindjes dhe gjatë pensionimit në shtatëdhjetë vitet e ardhshme është paraqitur në grafikonat vijues:

- Supozimet ekonomike

Supozime themelore ekonomike të cilat shfrytëzohen në këtë model janë supozimet për rritjen reale të bruto prodhimit nacional, rritja reale e pagave, shkalla e papunësisë, inflacioni etj. Shkalla e papunësisë në mënyrë të drejtpërdrejtë e përcakton numrin e të punësuarve, përkatësisht personat e siguruar të cilët paguajnë kontribut. Parametrat ekonomik kanë ndikim edhe në pjesën e të dalave në Fond. Lëvizja e pagave dhe shpenzimeve të jetës e përcaktojnë harmonizimin e pensioneve, përkatësisht ndikojnë në madhësinë e pensioneve dhe me atë edhe në të dalat e Fondit.

Shkalla e papunësië reduktohet nga të tanishmet 32,3% në 19,0% në vitin 2030 në skenarin bazik, 17% në skenarin optimist dhe në 20% në skenarin pesimist dhe pastaj bie deri në 15% në të trija skenarët deri në fund të periudhës projektuese, përkatësisht deri në vitin 2080. Rritja reale e pagave ndryshon në varësi të skenarit. Në skenarin optimist rritja e pagave prej vitit 2050 e tutje arrin 2,30%, në skenarin bazik prej vitit 2040 e tutje arrin 2,2%, ndërsa prej vitit 2050 e tutje në skenarin pesimist të arrijë 2,0%. Përqindja për rritjen e shpenzimeve të jetës prej të tanishmeve 3,5% në skenarin bazik.

- Ndryshime në politikën e pensioneve

Mosha e pensionimit gradualisht është rritur t dhe në vitin 2001 arriti në 64 vjet (për burra) dhe 62 vjet (për gra), ndërsa mosha mesatare e pensionimit (për shkak të disa ndryshimeve në Ligj me të cilin është mundësuar pensionimi i parakohshëm i disa të siguarve, për shkak pensioneve invalidore dhe pensioneve familjare dhe për shkak të të siguarve me stazh të sigurimit i cili llogaritet me kohëzgjatje të shtuar) arrin 62 vjet për burra dhe 61 vjet për gra. Shkalla zëvendësuese duke filluar nga viti 2013 fillon të reduktohet gradualisht në periudhë prej 40 vjet. Harmonizimi i pensioneve bëhet me 50% nga rritja e shpenzimeve të jetës dhe 50% nga rritja e pagave.

Në këtë model pagesa e kontributeve në shtyllën e dytë hyri në fillim të janarit të vitit 2006 si dhe filloi në mënyrë reale.

Gjithsej kontributi i cili paguhet në Fondin e sigurimit pensional dhe invalidor nga 1 janari i vitit 2010 arrin:

- 18% nga bruto paga për të siguarit të cilët nuk do të përfshihen në shtyllën e dytë;
- 11,7% nga bruto paga për shtyllën e parë për të siguarit të cilët do të përfshihen në shtyllën e dytë;
- 6,3% nga bruto paga për shtyllën e dytë për të siguarit të cilët do të përfshihen në shtyllën e dytë

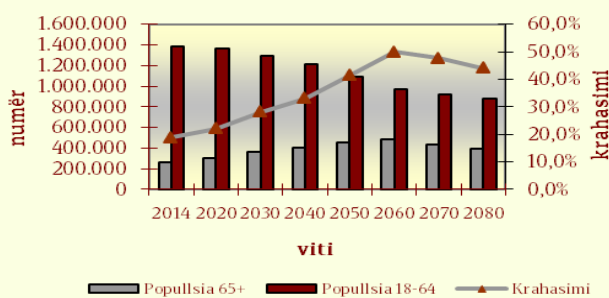
Shkalla e kontributeve për shtyllën e dytë me ndryshimet e fundit të Ligjit për sigurim pensional dhe invalidor (Gazeta zyrtare nr. 98/2012) është fiksuar në 6% në vend të ndarjes së deritanishme e cila ishte e rregulluar me 65% nga gjithsej kontributi është për shtyllën e parë, ndërsa 35% për shtyllën e dytë. Dallimi ndërmjet gjithsej shkallës së kontributeve dhe 6% për shtyllën e dytë, mbetet në shtyllën e parë.

Në lidhje me shkallën e zëvendësimit dhe për shkak ndryshimeve në politikën pensionale, në mbështetje të ligjit parashikohet 30% shkallë e zëvendësimit për vitet e plota të stazhit (35 vjet – grua, 40 vjet – burrë) nga shtylla e parë për të siguarit të cilët do të përfshihen në sistemin e ri dhe shkallën e pritur zëvendësuese nga shtylla e dytë e cila në masë më të madhe varet nga kontributi i investimeve në fondet pensionale private.

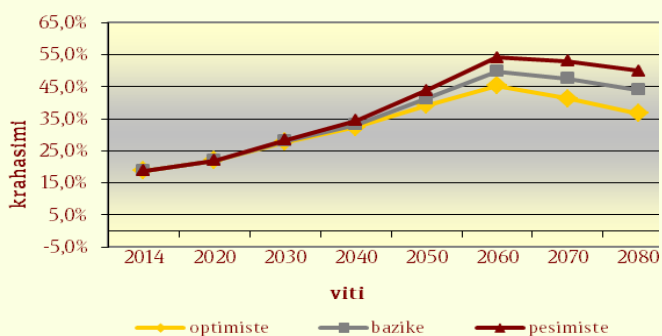
- *Projeksione për popullatën*

Indikatorë për plakjen e popullsisë është krahasimi i popullatës së vjetër (në moshë mbi 65 vjet) me popullatën e aftë për punë (në moshë prej 18 deri më 64 vjet). Në dy grafikonat vijues është paraqitur krahasimi i popullatës së vjetër me popullatën e aftë për punë dhe lëvizja e këtij krahasimi në të tria skenaret.

Krahasimi popullsia 65+/popullsia 18-64

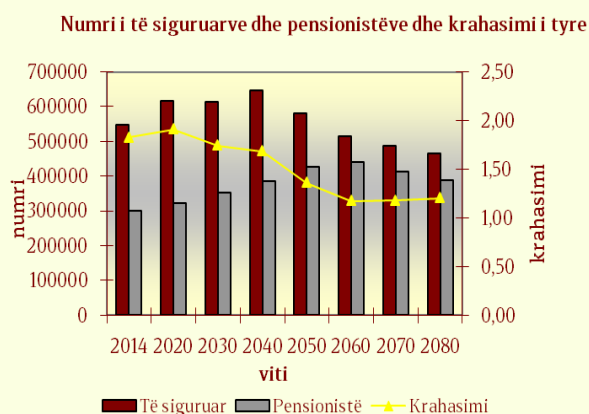
Popullsia 65+/popullsia 18-64 në të tre skenaret

Krahasimi i këtyre dy grupeve të popullatës rritet nga të tanishmet 18,9% në 49,9% në vitin 2060 dhe reduktohet deri në 44,1% në vitin 2080. Kjo do të thotë se në të ardhmen rreth gjysma e popullatës mbi 18 vjeç do të jetë popullatë e vjetër.

Sipas skenarit optimist ky krahasim e arrin maksimumin prej 45,4% në vitin 2060 që në vitin 2080 të reduktohet në 36,7%. Në skenarin pesimist krahasimi lëviz nga 53% maksimalet në vitin 2070 deri më 50% në vitin 2080. Mund të përfundohet se sipas të tre skenareve ekziston mplakje e popullatës në afat më të gjatë.

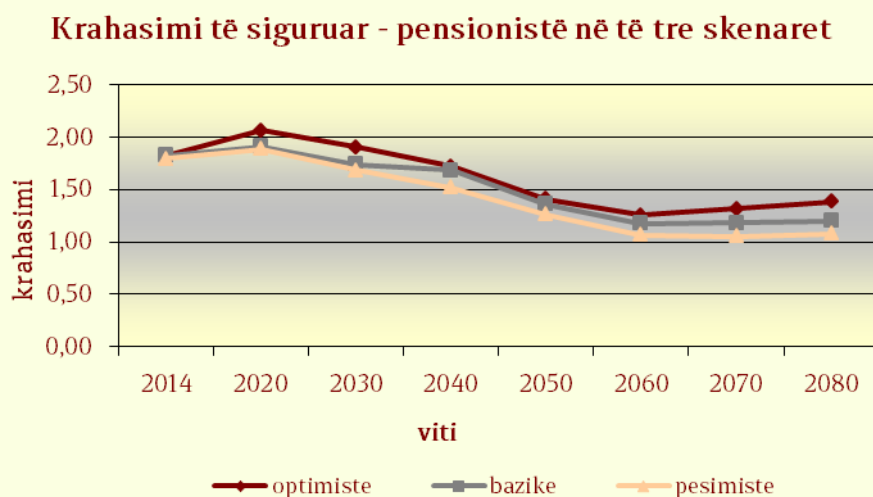
- Projektione në sistemin pensional

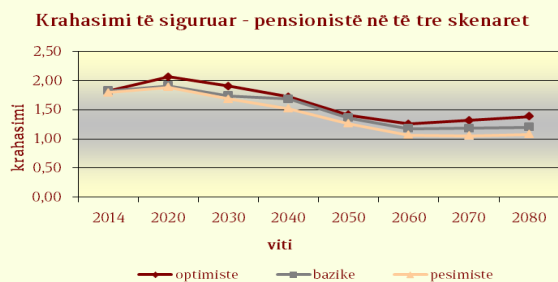
Lëvizja e ardhshme e numrit të të sigurve dhe pensionistëve sipas skenarit bazik si dhe krahasimi i tyre është paraqitur në këtë grafik. Nga grafikon mund të vërejmë se, në periudhën fillestare të projeksioneve deri në vitin 2020 numri i të sigurve rritet, ndërsa pas vitit 2020 numri i të sigurve fillon të bie për shkak lëvizjeve demografike dhe stabilizimit të rritjes ekonomike.

Numri i pensionistëve në mënyrë të vazhdueshme rritet në 50 vitet e ardhshme, pastaj reduktohet. Krahasimi mes të sigurve dhe pensionistëve nga të tanishmit 1,8% të sigurve në një pensionist në afat më të gjatë reduktohet në 1,2 të sigurve në 1 pensionist. Ky trend i krahasimit do të thotë se gjithnjë e më pak të sigurve do të paguajnë për një numër më të madh të pensionistëve.

Për krahasim këto rezultate janë paraqitur në grafikun vijues së bashku me rezultatet nga skenari optimist dhe pesimist.

- Shpensimet për pensione

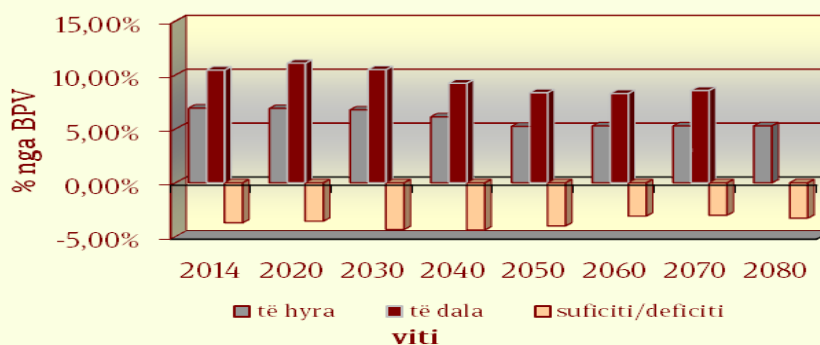
Nga grafikoni mund të vërehet një reduktim gradual i shpenzimeve për pensione në të tre skenaret. Kjo ka të bëjë me dy faktorë: reduktimi i obligimeve të Fondit për shkak të reformave parametrike, përkatësisht reduktimi gradual i shkallës zëvendësuese të pensioneve prej 80% në 72% për të siguruarit që do të mbeten në shtyllën e parë dhe vëllimi i reduktuar i pensioneve për të

siguruarit të cilët do të kalojnë në shtyllën e dytë sepse shkalla zëvendësuese e shtyllës së parë arrin vetëm 30% me atë se këta të siguruar pjesën tjetër të pensionit do ta pranojnë nga shtylla e dytë. Në skenarin bazik shpenzimet për pensione reduktohen prej 8,53% nga BPV-ja në vitin 2014 në 6,46% nga BPV-ja në fund të periudhës së projeksionit.

- Ndikimi ndaj të hyrave dhe të dalave të FSPIM-së

Si ndikojnë këto faktorë në punën financiare të Fondit deri në vitin 2080 mund të shihet në grafikonin e mëposhtëm. Në grafikon janë paraqitur të hyrat dhe të dalat e Fondit në krahasim me bruto prodhimin vendor si dhe deficitin.

Të hyrat dhe të dalat e Fondit të SPIM-së

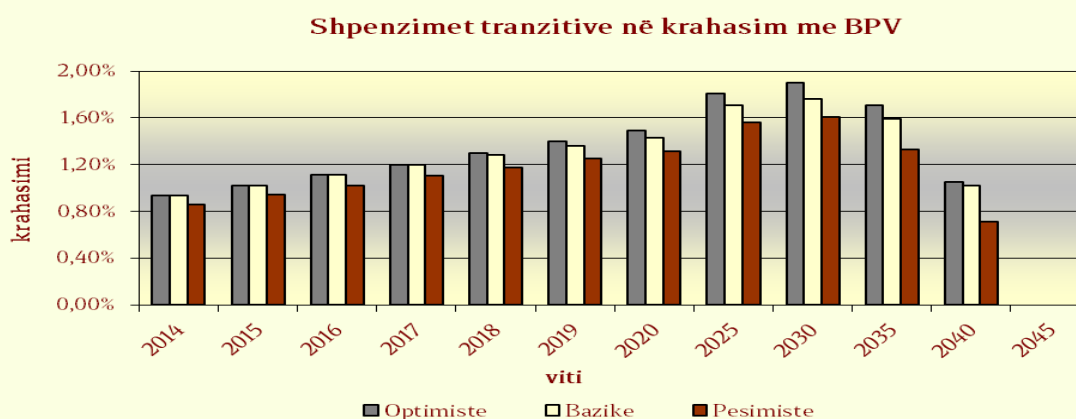
Projeksionet e sistemit pensional të reformuar tregojnë se, Fondi do të punojë me një deficit i cili do të reduktohet në afat më të gjatë. Deficiti i Fondit të SPIM-së përbëhet prej këtyre kompetentëve: deficit për shkak të defluktit të kontributeve në shtyllën e dytë (shpenzimet transitive), deficit strukturor i Fondit i cili paraqitet për shkak jobarazpeshës të të hyrave aktuale me të dalat.

Analizë e shpenzimeve transitive

Sistemi me një shtyllë nuk do të zhduket menjëherë, por tranzicioni do të jetë gradual gjatë 50 viteve të ardhshme.

Gjatë kohës së tranzicionit, Qeveria ka një detyrim ligjor për të financuar shpenzimet e pensionistëve nga sistemi me një shtyllë. Kështu, gjatë gjysmës së parë të tranzicionit, PAYGO sistemi është përballur me një presion fiskal të shkaktuar nga rënia e shkallës mesatare të kontributit, por në gjysmën e dytë të reformës ky presion do të reduktohet si mesatare e rënieve të normës së zëvendësimit dhe si reforma arrin përsosshmërinë e saj. Gjatë gjysmës së dytë të tranzicionit, PAYG norma mesatare e zëvendësimit do të fillojë të bjerë, si edhe shkalla e kontributit pëson rënie në gjysmën e parë të reformës. Presioni fiskal do të humbet sikurse bie shkalla mesatare e zëvendësimit dhe sikurse reforma do të arrijë gjendjen e përsosshmërisë.

Në grafikonin e mëposhtëm është paraqitur transferi i nevojshëm nga Buxheti për financimin e shpenzimeve transitive për shkak vendosjes së shtyllës së dytë.

Shpenzimet transitive janë të një karakteri të përkohshëm dhe do të zhduket me kalimin e kohës. Ato fillojnë në vitin e parë të reformës dhe gradualisht rriten, prandaj në vitin 2020 pritet të arrijnë një nivel prej 1.43% të PBV-së. Maksimumin e tyre prej 1.78% nga PBV-së e arrijnë në vitin 2028 në të cilën periudhë do të rritet pjesëmarrja e fuqisë punuese në shtyllën e dytë dhe kështu deflaksi i kontributeve nga shtylla e parë do të jetë i rëndësishëm.

Shpenzimet transitive do të zhduken në vitin 2045 atëherë kur do të ndriçojë shtylla e dytë me çka barra e financimit të pensioneve kryesisht bartet në shtyllën e dytë ndërsa ka ndikim të drejtpërdrejtë në reduktimin e shpenzimeve për pensionet në shtyllën e parë.

Shpenzimet transitive menaxhohen më shumë nga demografija se sa nga ekonomija. Në skenarin optimist kanë vlera më të larta se sa në atë pesimist nga arsye të thjeshta

ku parametrat ekonomik janë më të mirë në atë skenar, apo me fjalë të tjera BPV-ja dhe rritja e rrogave është gjithashtu më e lartë, që do të thotë se më i madh është kapaciteti për financimin e shpenzimeve. Në skenarin pesimist është e kundërta.

Informacione për punën e Njesisë aktuale

Gjatë vitit 2013, Njësia aktuale kryente detyrimet e rregullta të parapara me programin e punës si dhe të gjitha aktivitetet e jashtëzakonshme.

Gjatë vitit 2013, Njësia aktuale kryente detyrimet e rregullta të planifikuara me programin e punës, si dhe të gjitha aktivitetet e jashtëzakonshme.

Në kuadër të detyrimeve të rregullta, të punësuarit në këtë Njësi kanë kryer azhurnimin e modelit aktuar i cili shfrytëzohet si një mjet për përgatitjen e projeksioneve afatshkurtër, afatmesme dhe afatgjatë për sistemin pensional. Për azhurnimin e modelit të dhënat për pensionistët dhe të siguarit si dhe parametrat financiarë për punën e Fondit sigurohen nga baza e të dhënave të Fondit dhe Seksioni për koordinimin buxhetor, të dhënat demografike sigurohen nga Enti shtetëror për statistikë, ndërsa indikatorët makroekonomik nga Ministria e Financave. Pas azhurnimit të modelit krijohen skenare të ndryshme dhe fitohen rezultate që dalin nga to, për parametrat e ndryshëm të rëndësishëm për fushën pensionale.

Me shfrytëzimin e modelit aktuar, Njësia aktuale gjatë vitit 2013 ka përgatitur skenare të ndryshme, llogaritje, analiza dhe parashikime për nevojat e Fondit dhe me kërkesë të Ministrisë për Punë dhe Politikë Sociale, MAPAS-it, Ministrisë së Financave dhe institucioneve tjera të jashtme.

Në fillim të vitit të punësuarit në këtë Njësi, me ftesë të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale ndërsa në bashkëpunim me zyrën e Fondit për popullsinë në Shkup, morrën pjesë në një konferencë me titull "Procesi i revizionit të Strategjisë për zhvillimin demografik 2008-2015 dhe masat e krijuara për Politikën e qëndrueshme të popullsisë". Në këtë konferencë janë prezantuar hapat e parë të ndërmarra në drejtim të përmirësimit të Strategjisë ekzistuese, ishte diskutuar për trendet demografike globale dhe nacionale, politikat e plakjes, politikat e migrimit, planifikimi i familjes dhe shëndeti reprodaktiv. Konferenca ishte e rëndësishme për anëtarët e Njesisë, në drejtim të zgjerimit të njohurive në fushën e demografisë si dhe një nga parametrat më të rëndësishëm në krijimin e parametrave demografik të domosdoshëm për projeksionet e cekura më lartë.

Me kërkesë të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, është bërë një analizë e situatës me anëtarët dhe pagesat në shtyllën e dytë. Gjithashtu, për nevojat e Bankës Botërore, ndërsa me kërkesë të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale janë mbushur

tabela me të dhëna statistikore dhe të dhëna financiare nga fusha e sigurimit pensional dhe invalidor, edhe atë për periudhën 2009 – 2012.

Përgatitja e projeksioneve për Buxhetin e Fondit në disa skenarë të ndryshëm për periudhën 2014 -2016 që kanë përfshirë edhe rritjen plotësuese të të dalave për pensione, ishin pjesë e aktiviteteve të kësaj periudhe.

Në muajin Korrik, një nga anëtarët e Njesisë aktuale ishte i përfshirë si një anëtar aktiv i një Komisioni të formuar nga ana e Drejtorit të Përgjithshëm për të monitoruar dhe përcaktuar punën materiale financiare të shoqërive aksionare dhe shoqërive me përgjegjësi rë kufizuar në të cilat Fondi posedon aksione përkatësisht pjesë dhe procedurat e hapura të falimentimit në të cilat Fondi zotëron aksione dhe pjesë. Në mbështetje me aktivitetet e parapara për realizimin e Planit të veprimit, Komisioni përcaktoi gjendjen materialo-financiare në 43 (dyzet e tre) Shoqëri aksionare dhe 52 (pesëdhjetë e dy) Shoqëri me përgjegjësi të kufizuar ku Fondi i SPI-m-së posedon aksione dhe pjesë me më së paku 10% pjesëmarrje në pjesën kryesore të të njëjtave. Për rezultatet nga aktivitetet e ndërmarra është përgatitur raport i cili i është dorëzuar Drejtorit.

Në fillim të muajit Nëntor në organizim të Fondit është mbajtur Takimi i tretë i drejtorëve të fondeve të sigurimit pensional dhe invalidor nga shtetet e shkaktuara nga ish teritori i Jugosllavisë. Njësia aktuale për nevojat e këtij takimi përgatiti një analizë krahasuese për Sistemin pensional në Republikën e Maqedonisë dhe sistemet pensionale në ish republikat Jugosllave. Krahasimet ishin bërë në raport të shkallës së kontributet, krahasimi të siguruar-pensionistë, pjesëmarrja e pensionit mesatar në pagën mesatare, pjesëmarrja e të dalave për pensionet në BPV-së, etj..

Si pjesë e aktiviteteve të rregullta çdo vit me kërkesë të Agjencisë për supervizion të sigurimit pensional me financim kapital (MAPAS) për kryerjen e analizave personale janë përgatitur dhe dorëzuar projeksione detajuese aktuale afatgjate për numrin e anëtarëve, kontributet e paguara dhe mjetet e akumuluar në shtyllën e dytë.

Njësia aktuale kah fundi i vitit ka përgatitu dhe një Informacion për implikimet fiskale të Fondit të sigurimit pensional dhe invalidor gjatë ndryshimeve të mundshme të Ligjit të SPI, edhe atë sipas dy skenarëve:

- Të siguruarit të cilët deri në fund të vitit 2013 nuk do të mbushin 64 vjet për burrë dhe 62 për grua, ndërsa kanë minimum 40 vjet stazh pensional të përcaktuar për burrë dhe minimum 35 vjet stazh pensional të përcaktuar për grua.
- Të siguruarit të cilët kanë minimum 64 vjet për burrë dhe minimum 62 vjet për grua, ndërsa kanë së paku 10 vjet stazh pensional dhe më pak se 15 vjet stazh.

Në këtë Informacion është paraqitur perceptimi për gjendjen e ardhshme financiare të Fondit për çdo ndryshim të tillë të Ligjit të SPI.

Një nga anëtarët e Njesisë aktuale si përfaqësues i Fondit rregullisht merre pjesë në mbledhjet dhe i kryente obligimet dhe detyrat si një anëtar i rëndësishëm në grupin punues për kreun 3.02 – Lëvizje e lirë e punëtorëve dhe grup punues për ESSPROS.

Paralelisht me të gjitha aktivitetet e nënvizuara më parë, Njësia punonte në përgatitjen e “Raportit për sistemin pensional në Republikën e Maqedonisë me projeksione aktuale për vitin 2012”.

Projeksione më të rëndësishme afatgjate për të ardhmen e sistemit pensional

<i>SHPENZIME TRANSITIVE</i>									
viti/skenari	në raport me BPV			në milion denarë (vlerë e tanishme)			në milion euro (vlera e tanishme)		
	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist
2014	0,99%	0,98%	0,98%	4.717	4.566	4.495	72,869	70,535	69,429
2015	1,07%	1,05%	1,04%	5.004	4.765	4.653	81,371	77,486	75,655
2016	1,14%	1,12%	1,12%	5.632	5.271	5.107	91,582	85,701	83,038
2017	1,22%	1,20%	1,18%	6.321	5.817	5.557	102,779	94,578	90,357
2018	1,30%	1,27%	1,25%	7.087	6.413	6.040	115,233	104,274	98,218
2019	1,37%	1,34%	1,31%	7.914	7.042	6.538	128,680	114,504	106,317
2020	1,44%	1,41%	1,38%	8.537	7.714	7.060	138,821	125,427	114,792
2025	1,73%	1,68%	1,59%	11.671	10.239	8.807	189,766	166,494	143,197
2030	1,81%	1,74%	1,58%	14.355	12.086	9.683	233,423	196,518	157,443
2035	1,46%	1,37%	1,18%	13.474	10.796	8.031	219,086	175,545	130,581
2040	0,91%	0,78%	0,57%	9.707	6.978	4.282	157,843	113,461	69,625
2045	0,05%	0,00%	0,00%	583	0	0	9,472	0,000	0,000
2050	0,00%	0,00%	0,00%	0	0	0	0,000	0,000	0,000

SHPENZIME PËR PENSIONE

viti/skenari	Në proporcion me BPV			Në milion denarë (vlera e tanishme)			Në milion euro (vlera e tanishme)		
	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist
2014	9,63%	9,75%	9,82%	45.662	45.273	45.169	742	736	734
2015	10,73%	10,94%	11,10%	52.920	52.252	52.047	860	850	846
2016	10,67%	11,02%	11,25%	55.308	54.425	54.108	899	885	880
2017	10,30%	10,78%	11,08%	56.205	55.134	54.712	914	896	890
2018	9,94%	10,53%	10,91%	57.190	55.930	55.404	930	909	901
2019	9,59%	10,28%	10,73%	58.225	56.778	56.157	947	923	913
2020	9,52%	10,02%	10,53%	59.295	57.658	56.928	964	938	926
2025	9,29%	9,88%	10,63%	66.174	63.504	62.042	1.076	1.033	1.009
2030	8,89%	9,62%	10,52%	74.337	70.512	67.928	1.209	1.147	1.105
2035	8,47%	9,27%	10,20%	82.060	76.968	72.822	1.334	1.252	1.184
2040	8,04%	8,90%	9,80%	90.485	83.740	77.398	1.471	1.362	1.259
2045	7,56%	8,45%	9,31%	98.043	89.282	80.488	1.594	1.452	1.309
2050	7,02%	7,91%	8,74%	103.401	92.400	81.351	1.681	1.502	1.323
2055	6,63%	7,49%	8,29%	109.948	95.918	82.320	1.788	1.560	1.339
2060	6,59%	7,41%	8,18%	124.007	104.767	87.144	2.016	1.704	1.417
2065	6,42%	7,20%	7,92%	139.507	114.272	92.161	2.268	1.858	1.499
2070	6,14%	6,89%	7,58%	157.360	125.208	97.931	2.559	2.036	1.592
2075	5,96%	6,70%	7,37%	181.132	140.057	106.212	2.945	2.277	1.727

<i>TË SIGURUARIT</i>						
viti/skenari	Shtylla e parë (gjithsej)			Shtylla e dytë		
	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist
2014	553.497	544.634	538.356	370.794	364.857	360.651
2015	574.089	559.829	550.686	404.106	394.065	387.625
2016	598.308	577.063	565.683	440.845	425.175	416.780
2017	625.260	596.852	579.521	479.932	458.090	444.763
2018	653.596	617.490	593.897	521.756	492.868	473.992
2019	683.394	639.016	608.832	565.503	528.679	503.639
2020	693.102	661.475	624.351	593.182	565.970	534.109
2025	731.703	698.869	638.260	719.408	686.719	626.936
2030	764.975	725.728	645.185	833.413	790.071	702.109
2035	746.680	709.133	630.715	870.143	825.954	734.428
2040	730.486	693.772	616.720	879.584	835.246	742.435
2045	708.138	671.775	596.244	860.607	816.641	724.946
2050	676.993	640.773	567.344	811.714	768.652	680.767
2055	642.255	606.104	535.068	750.084	707.978	625.066
2060	613.156	576.669	507.383	711.261	668.936	588.565
2065	597.013	559.099	489.830	692.535	648.555	568.202
2070	592.312	551.737	480.727	687.082	640.015	557.644
2075	591.512	547.435	473.771	686.154	635.025	549.574

PENSIONISTËT DHE KRAHASIMI NDËRMJET TË SIGURUARVE DHE PENSIONISTËVE						
viti/skenari	pensionistë			Krahasimi ndërmjet të siguarve dhe pensionistëve		
	optimist	bazik	pesimist	optimist	bazik	pesimist
2014	299.328	299.359	299.384	1,92	1,87	1,84
2015	304.366	304.517	304.643	1,97	1,90	1,86
2016	309.357	309.708	310.003	2,02	1,93	1,87
2017	314.413	315.039	315.564	2,08	1,96	1,88
2018	319.421	320.389	321.197	2,14	1,99	1,90
2019	324.137	325.504	326.644	2,14	2,03	1,91
2020	347.571	351.702	354.707	2,11	1,99	1,80
2025	369.485	377.427	382.205	2,07	1,92	1,69
2030	388.878	401.239	406.822	1,92	1,77	1,55
2035	410.695	427.568	432.390	1,78	1,62	1,43
2040	435.341	455.685	458.782	1,63	1,47	1,30
2045	461.277	483.222	484.119	1,47	1,33	1,17
2050	484.443	506.784	505.255	1,33	1,20	1,06
2055	496.792	519.290	516.075	1,23	1,11	0,98
2060	492.504	515.556	511.651	1,21	1,08	0,96
2065	476.613	500.480	496.360	1,24	1,10	0,97
2070	461.120	485.202	480.571	1,28	1,13	0,99
2075	295.146	295.144	295.141	1,88	1,85	1,82

<i>PENSIONET MESATARE (si % nga neto paga)</i>												
viti/ skenari	Pensioni i pleqërisë (PAYG)			Pensioni invalidor			Pensioni familjar			Gjithsej		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
2014	79,3%	80,1%	80,3%	63,1%	63,8%	64,0%	54,9%	55,5%	55,6%	70,5%	71,2%	71,4%
2015	80,1%	81,0%	81,4%	63,8%	64,6%	64,9%	55,5%	56,2%	56,5%	71,4%	72,3%	72,6%
2016	78,6%	79,7%	80,2%	62,7%	63,6%	64,0%	54,5%	55,3%	55,7%	70,2%	71,2%	71,7%
2017	77,1%	78,3%	79,0%	61,6%	62,6%	63,1%	53,5%	54,4%	54,9%	69,1%	70,2%	70,8%
2018	75,7%	77,0%	77,7%	60,5%	61,6%	62,2%	52,5%	53,5%	54,1%	67,9%	69,2%	69,8%
2019	74,3%	75,7%	76,5%	59,4%	60,6%	61,3%	51,5%	52,6%	53,2%	66,8%	68,1%	68,9%
2020	67,7%	69,4%	70,6%	54,4%	55,9%	57,0%	47,1%	48,4%	49,3%	61,5%	63,1%	64,3%
2025	60,3%	62,0%	63,4%	49,6%	51,2%	52,5%	43,3%	44,4%	45,5%	55,9%	57,6%	58,9%
2030	52,0%	53,6%	55,2%	45,5%	47,1%	48,5%	40,3%	41,3%	42,3%	50,6%	52,0%	53,3%
2035	50,4%	52,0%	53,6%	44,8%	46,3%	47,7%	39,8%	40,8%	41,7%	49,7%	51,0%	52,3%
2040	48,8%	50,4%	52,0%	44,1%	45,6%	47,0%	39,3%	40,2%	41,2%	48,8%	50,1%	51,3%
2050	47,2%	48,9%	50,5%	43,5%	45,0%	46,3%	38,8%	39,7%	40,7%	48,0%	49,2%	50,4%
2060	45,8%	47,4%	49,0%	42,9%	44,3%	45,7%	38,4%	39,3%	40,2%	47,3%	48,4%	49,6%
2070	44,3%	46,0%	47,6%	42,2%	43,7%	45,1%	37,9%	38,8%	39,7%	46,6%	47,7%	48,8%

I - skenari optimist

II - skenari bazik

III - skenari pesimist